

Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aruiibfdergisi>

Z kuşağının sendikalar hakkındaki tutumları: Giresun Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama

Attitudes of generation Z about trade unions: an application on Giresun University students

Mehmet Akif Kara^{a*}

^a Öğretim Görevlisi Dr., Giresun Üniversitesi, Eynesil Kamil Nalbant MYO, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Giresun, Türkiye, mehmetakif.kara@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4308-9933

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru: 28 Temmuz 2022

Kabul: 14 Eylül 2022

Anahtar kelimeler:

Sendikal Tutum,

Z Kuşağı,

Örgütsel Davranış

Makale türü:

Araştırma makalesi

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 28 July 2022

Accepted: 14 September 2022

Keywords:

Trade Union Attitude,

Generation Z,

Organizational Behavior

Article type:

Research article

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Z kuşağına mensup üniversite öğrencilerinin çeşitli demografik değişkenleri ile sendikal tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmanın örneklemini Giresun Üniversitesi'nde ön lisans ve lisans eğitimi alan 379 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin analizinde frekans dağılımı, tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizi, faktör analizi, t testi ve tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin aylık harcama miktarlarının sendikal tutumlarında farklılaşmaya yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet, eğitim derecesi, ailenin sendika üyeliği gibi değişkenlerin ise sendikal tutumları farklılaştırmadığı ortaya çıkmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular neticesinde, çalışma yaşamı içerisinde yer almayan fakat muhtemel çalışan olacak olan Z kuşağına mensup öğrencilerin sendikal tutumlarının sendikalaşma için kritik bir öneme sahip olduğu ifade edilebilir.

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between various demographic variables and union attitudes of university students belonging to Generation Z. The sample of the study consists of 379 university students who received associate and undergraduate education at Giresun University. Frequency distribution, descriptive statistics, reliability analysis, factor analysis, t – test, and one-way ANOVA test were used in the analysis of the data. In the study, it was concluded that the monthly expenditure amounts of the students led to a differentiation in their union attitudes. It has been shown that variables such as gender, education level, and union members of the family do not differentiate trade union attitudes. As a result of the findings obtained in the study, it can be stated that the union attitudes of the students belonging to the Z generation, who are not involved in working life but will likely be employees, are of critical importance for unionization.

* Sorumlu yazar / Corresponding author

E-posta / E-mail: akifkara28@gmail.com

Atıf / Citation: Kara, M. A. (2022). Z kuşağının sendikalar hakkındaki tutumları: Giresun Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Ardahan Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 119-124.

1. Giriş

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de sendikal hareketin doğuşu işçi sınıfının oluşumu ile birlikte ele alınmaktadır (Dubofsky ve McCartin, 2017; Engels, 2013; Thompson, 2004; Quataert ve Zürcher, 1998). İşçi sınıfı ise 1. Sanayi devrimi sürecinde fabrikaların kuruluşu ile birlikte oluşmaya başlamıştır. Türkiye’nin toplumsal/sınıfsal mirasını aldığı Osmanlı Devleti’nin son yıllarında fabrikaların kurulması ile birlikte başta Selanik ve İstanbul olmak üzere işçi sınıfının oluşumu ve buna bağlı olarak ilk işçi örgütlerinin kurulmasında bahsetmek mümkündür. Keza emek tarihi çalışmaları da yoğun olarak bu dönemlere ilişkin veriler sunmaktadır (Mahiroğulları 2017; Işıklı, 2005). Tarihsel olarak sendikal hareket içerisinde üç farklı tip sendikacılık gelişmiştir. Özdemir (2010) bu farklı sendikal tipleri şu şekilde tasniflemektedir: (1) Etkin ve verimli sendikacılık, (2) muhafazakâr sendikacılık, (3) katılımcı ve mücadeleci sendikacılık. Bu farklı tip sendikaların uyguladıkları örgütlenme biçimleri, örgüt geliştirme stratejileri de bu bağlamda değişmektedir (Kara ve Karavardar, 2020). Özellikle, sürdürülebilir bir örgütlenme anlayışı açısından değerlendirildiğinde bu farklı tip sendikaların üyelerinin sendikal tutumları da birbirinden farklılaşmaktadır (Bayar, 2016).

Demokratik bir toplumun önemli örgütlerinden olan sendikaların hem üyelerinin çıkarlarını korumak hem de çalışma yaşamındaki eksiklikleri düzeltmek gibi amaçları söz konusudur. Buna karşı, özellikle 1990’lı yıllarla birlikte sendikaların giderek önemini yitirdiğine ilişkin çeşitli bakış açıları mevcuttur (Urhan ve Selamoğlu, 2008). Elbette bu gerilemenin nedenlerinden birisi olarak üye sayılarının azalması gösterilmektedir. Bunun yanı sıra akademik çalışmalarda insan kaynakları yönetimi alanının gelişmesi ile birlikte sendikalara ihtiyaç olmadığına ilişkin bir tevatür söz konusudur. Buna karşın değişen koşullara rağmen sendikalar değişim ve dönüşüm içerisinde bulunmakta ve yaşamlarını sürdürmektedir.

Alan yazında sendikal tutuma ilişkin çalışmalar genellikle çalışanlara yönelik olarak yapılmaktadır. Oysaki eğitim mezuniyetleri sonrasında istihdam ilişkileri içerisine girmesi muhtemel olan öğrenciler üzerinde sendikal tutuma ilişkin araştırmaların yapılması bir yanı sıra sendikaların geleceğine ilişkin politik, örgütsel ve teorik izdüşümler sunmasına fayda sağlayacaktır. Belirtilen eksikliğe binaen bu çalışmada son yıllarda sıkça tartışılan “kuşak” kavramı etrafında Z kuşağının sendikalar hakkındaki tutumları demografik özelliklere göre incelenecektir. Çalışmanın amacı, bir yanı sıra Z kuşağının sendikal tutumunu ölçmek diğer yanı sıra sendikaların geleceğine ilişkin stratejik politikalar üretmesi için bir zemin teşkil etmektedir.

2. Kuşak Kavramı ve Z Kuşağı

Kuşak kavramı özellikle sosyoloji alanında sıkça tartışılan bir konudur. Yaş/doğum tarihine göre oluşturulan kuşakların birbirinden farklı özelliklere, davranışlara vs. sahip olduğu vurgulanmaktadır. Kuşak kavramının tarihinin ise Antik Yunan ve Eski Mısır Uygarlığına kadar uzandığı görülmektedir (Joshi ve ark., 2011). Kuşak sınıflandırmasının sadece yaşa bakılarak yapılamayacağı, ele alınan toplumun düşüncelerinin ve deneyimlerinin de tanımlanması gerektiği de ifade edilmektedir (Zemke, ve ark., 2013: 4).

TDK Felsefe Terimleri Sözlüğünde kuşak kavramı “yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu” olarak tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr>). Literatürde yaygın olarak tanımlanan kuşaklar; Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması, X kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağıdır.

Sessiz kuşak, 1928 ile 1945 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır. Genellikle bebek patlaması ve X kuşağının ebeveynleridir. 1929 iktisadi bunalımının ardından doğdukları için genellikle ekonomik sıkıntılar içinde yaşamışlar ve noktada diğer kuşaklara göre daha farklı özelliklere sahip olmuşlardır. Bebek patlaması kuşağı, 1946-1964 yılları arasında doğan, iletişim, sorumlulukların paylaşılması ve takım çalışmasına önem verilmesi gibi özelliklere sahip bireylerden oluşmaktadır. *X Kuşağı*, 1965-1980 yılları arasında doğan, ebeveynlerine göre daha eğitilmiş, çalışkan, realist ve tutumlu bir yapıya sahip olan, teknolojiyi günlük işleri için kullanabilen bireyler olarak belirtilmektedir. *Y Kuşağı*, 1980-1990 yılları arasında doğan, girişimci, bireyselliğe önem veren ve teknolojiye bağlı, iş ve sosyal yaşantısında teknolojik imkânları rahatlıkla kullanabilen bireyleri ifade etmektedir (Taş ve Kaçar, 2019).

Z Kuşağı, 1996 yılı ile günümüze kadar gelen süreçte doğan bireyleri içermektedir. Z kuşağına dair ilk kez Howe ve Strauss tarafından geliştirilen Strauss-Howe kuşak teorisine istinaden milenyum kuşağı adı verilen kuşaktan sonra yeni bir kuşağın ortaya çıkacağı öngörülmüştür (Taşlıbeyaz, 2019). Bu kuşak, teknoloji ile etkileşim halindedir. Dahası, gündelik yaşamda teknolojinin içine doğmakta ve bu noktada teknoloji bağımlısı olarak değerlendirilmektedir (Kavalcı ve Ünal, 2016). Bu kuşak sonradan Z kuşağı, internet kuşağı, ağ kuşağı gibi isimlerle adlandırılmaktadır (Aydın ve Başol, 2014). Dolayısı ile bu kuşağın özellikle Web 3.0 tartışmaları bağlamında bilgiye çabuk erişebilen, aynı anda farklı işleri yürütebilen ve sürekli gelişim halinde olan iletişim araçlarını kendinden önce gelen kuşaklara nazaran daha etkili kullanma becerisine sahip olan bir kuşak olduğu aşikârdır. Elbette ki bu kuşağa ilişkin – bu özellikleri itibarıyla – birçok eleştiri de getirilmektedir. Özellikle apolitik bir kuşak olmaları yönündeki eleştiri hasebiyle sendika vb. örgütlenmelere ilişkin tutum, bilgi, algı vs. düşük olduğuna ilişkin çeşitli bakış açıları mevcuttur (Thompson, 2013). Alan yazında bu konulara ilişkin çok az sayıda da olsa araştırmalar yapılmıştır.

3. Sendikal Tutum Kavramı

Tutum kavramı gündelik yaşamda sıklıkla kullanılmaktadır. İnsan davranışlarının arkasında yatan nedensel faktörleri oluşturmaktadır (Gökçe, 2019: 144). Sendikal tutum kavramı ise belli bir toplumda, bir bireyim emek hareketleri ve sendikalara karşı vermiş olduğu duygusal bir tepki olarak tanımlanmaktadır (McShane, 1986).

Sendikal tutumlar iki boyutta incelenmektedir: Genel ve özel tutumlar. Sendikalara yönelik genel tutumlar McShane tarafından oluşturulan çerçeveye göre tanımlanmaktadır. Bahsedilen genel tutumda sendikalara ilişkin derinlemesine bilgilerden ziyade ebeveynlerin sendikalara yönelik tutumları ve emek hareketi hakkındaki bilgiler bu tutumların oluşmasında etkili olmaktadır (Gökçe, 2019).

Özel tutumlar ise bireylerin kendilerini temsil eden veya etmeyi isteyen belirli bir sendikayı nasıl gördüğüne ilişkin tutumlar olmaktadır. Bu tutumlar, sendikaların üyelerin önemli olduğunu düşündüğü hizmetleri sağlayıp sağlamadığı ile sendikaların üyelerinin haklarını etkin olarak savunup savunmadığı boyutlarında ortaya çıkmaktadır (Seçer, 2009).

Sendikalara ilişkin oluşan özel tutumların araçsallık, sendikal doyum ve algılanan sendikal destek gibi genel sendikal tutumlara kıyasla sendikalarla kurulan yakın mesai içerikli ilişkiler ve bu ilişkiler neticesinde ortaya çıkan tecrübe sonrasında oluşturduğu ifade edilmektedir (Seçer, 2009; Gökçe, 2019). Araçsallık ile bireyler sendikalardan ücret, çalışma koşullarının iyileştirilmesi vb. maddi kazanımlar elde etmeyi beklemektedir (Keser, 2016).

Sendikal tutumların oluşmasında birden fazla faktörün etkili olduğuna

dair sonuçlar ortaya konulmaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında; eğitim, cinsiyet, ailelerin sendikalar ile olan ilişkisi, sınıfsal farklılıklar gibi değişkenlerin sendikal tutum ile olan ilişkileri öne çıkarılmaktadır (Dursun, 2014; Bayar, 2016; Gökçe, 2019; Aydoğan ve Öztürk, 2019).

4. Alan Araştırması

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın ana amacı mezuniyetleri sonrasında iş yaşamına dâhil olacak olan ve geleceğin iş görenleri veya işverenleri olarak Z kuşağına mensup üniversite öğrencilerinin sendikal tutumlarını ölçmektir. Bunun sonucunda demografik değişkenlerin sendikal tutumlarını farklılaştırıp farklılaştırmadığına ilişkin sonuçlar ortaya koymaktadır.

4.2. Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırma Z kuşağına dâhil olan üniversite öğrencilerini içermektedir. Dolayısı ile tüm üniversite öğrencilerini kapsamamaktadır. Araştırma evreni Giresun Üniversitesi ile sınırlandırılmıştır.

4.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini Giresun Üniversitesi'nde ön lisans ve lisans programlarında okuyan Z kuşağına mensup öğrenciler oluşturmaktadır. Giresun Üniversitesi'nde tüm eğitim programlarında okuyan öğrenci sayısı 23971'dir (Giresun Üniversitesi, 2022). Yüzde 95 güvenilirlik düzeyinde çalışmanın örnekleme için en az 376 öğrenciye ihtiyaç duyulmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018). Bu çalışmada ise 379 öğrenciden veri toplanmıştır. Toplanan veriler 25.06.2022 ile 01.06.2022 tarihleri arasında çevrimiçi ve yüz yüze anket aracılığı ile toplanmıştır. Örneklem seçiminde, olasılıklı örnekleme tekniklerinden Basit Rastgele Örnekleme yöntemi kullanılmış ve katılımcılar çalışmaya gönüllülük esasına göre dahil edilmiştir.

Araştırmanın Etik kurul izni Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Fen ve Matematik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu E-50288587-050.01.04-93334 Sayılı karar ile kabul edilmiştir.

4.4. Literatür Taraması ve Hipotez Oluşturma

Sendikal tutumun cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin literatürde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Seçer (2009) tarafından yapılan bir araştırmada kadın öğrencilerin sendikalara yönelik tutumları erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Yine, farklı bir evren/örneklem dâhilinde Dursun (2014) tarafından yapılan bir araştırmada benzer bir sonuç ortaya konulmuştur. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yurtdışında, Dasgupta (2002) farklı coğrafyalarda bulunan ve kültürel farklılıkları olan (Bangladeş, Brezilya, Macaristan ve Tanzanya) ülkelerden katılımcıların yer aldığı araştırmada kadınların erkeklere göre sendikalara ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir şekilde Allan ve ark. (2006) gerçekleştirdikleri araştırmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre sendikal tutumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gökçe (2019) tarafından Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerinin örnekleminde yapılan araştırmada da benzer sonuçlar ortaya konulmuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördüğü derece (lisans ya da ön lisans öğrencisi olmaları) ile sendikal tutumları farklılaşmasına ilişkin Kağncıoğlu ve Etçi (2019) lise mezunu olan özel sektör çalışanlarının sendikal algılarının lisans

ve lisansüstü özel sektör çalışanlarına göre daha olumlu olduğunu ifade etmektedir. Yine, Dursun (2014) tarafından yapılan araştırmada Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü öğrencilerinin diğer İİBF bölümü öğrencilerine göre sendikal tutumlarının daha olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin ailelerinde sendika üyesi bireylerin bulunması sendikalara ilişkin bilinç, algı ve tutumlarında farklılaşmaya yol açmaktadır. Dekker ve ark. (1988) ve Barling ve ark. (1991) tarafından yapılan araştırmalarda ailelerin sendikal deneyimlerinin öğrencilerin sendikal tutumları üzerinde belirleyici ve olumlu bir faktör olarak öne çıktığını ifade edilmektedir. Tessema ve ark. (2013) yılında yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğrencilerin aylık harcama miktarları ile sendikal tutumlarının farklılaşmasına ilişkin herhangi bir araştırma yapılmamıştır.

Literatürden yararlanılarak aşağıdaki hipotezler ortaya konulmuştur.

H1: Z kuşağı öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre sendikal tutumları farklılaşmaktadır.

H2: Z kuşağı öğrencilerinin öğrenim gördüğü eğitim derecesine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

H3: Z kuşağı öğrencilerinin ailelerinde sendika üyeliği bulunma değişkenine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

H4: Z kuşağı öğrencilerinin aylık harcama miktarı değişkenine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

H5: Z kuşağı öğrencilerinin ailelerinin yaşadığı yerleşim yeri değişkenine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

4.5. Verilerin Analizi

Çalışmada, katılımcıların sendikalara yönelik genel tutumlarını ölçmek için Uğurlu ve Arslan (2019) tarafından geliştirilen; kişisel-mesleki katkı, kişisel-mesleki çıkar ve sendikal ilgi boyutlarından oluşan *Sendikal Tutum Ölçeği* ile Palaz ve Poyraz (2019) tarafından kullanılan sendikal tutum ölçeğinden yararlanılmıştır.

Veriler, SPSS 25.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın verileri, tanımlayıcı istatistik yöntemleri (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, varyans, çarpıklık, basıklık) kullanılmıştır. Parametrik testler ile hipotezler sınanmıştır. Değişkenlerin normal dağılıp dağılmadığı, Tabachnic ve Fidell'in (2014) çarpıklık ve basıklık değerlerine göre temel aldığı değer aralığına göre belirlenmiştir. Verilerin normal dağılımından söz edebilmek için basıklık ve çarpıklık değerleri; -1,5 ile +1,5 aralığında bir değer olmalıdır. Bu araştırmadaki kullanılan değişkene ilişkin çarpıklık (Skewness= -,584) ve basıklık (Kurtosis= 1,251) değerleridir. Tabachnic ve Fidell'e (2014) göre bu araştırmanın verileri normal dağılım göstermektedir. Bu tür sonuçlar neticesinde uygulanacak analizlerde parametrik testler kullanılmaktadır.

Güvenilirlik, ölçek sonucunda elde edilen verilerin ne kadar dengeli olduğunu ifade etmektedir. Bu güvenliliğin ölçümü ile genel bir tutarlıktan bahsedilmektedir. Bu çalışmada kullanılan ölçeğin iç tutarlılığı güvenilirliği alpha yöntemine göre belirlenmiştir. Veri toplama aracının (sendikal tutum ölçeği) cronbach alpha değeri $\alpha=,669$ 'dur. Uğurlu ve Arslan'ın çalışmasındaki cronbach katsayısı ise ,735'dir. Güvenlilik katsayısı 0,60 ile 0,80 arasında orta düzeyde güvenilir, 0,80 ve üstünde yüksek düzeyde güvenilir olarak kabul edilmektedir (Kılıç, 2016). Genel olarak bu ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Açımlayıcı faktör analizi tekniği ile ölçeğin geçerliliği test edilmiştir, elde edilen bulgular Tablo 1'de sunulmuştur. Mutlak değer için belirlenen kriter; faktör yükü $\geq ,50$ 'dir. KMO değeri ,906'dır. Faktör analizi

yapılabilmesi için gerekli olan verilerin normal dağılımı, KMO değerinin 0,5’den büyük olması ve Bartlett Küresellik Testi korelasyon testinin birim matrisine eşit olması şartlarını taşımaktadır.

Tablo 1. Sendikal tutum ölçeği faktör analizi

Sendikal Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları				
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Değeri = 0,906				
Barlett Testi				
Ki-kare değeri = 4040,455				
Serbestlik Derecesi = 120				
Anlamlılık Değeri = 0,000				
İfadeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Ortalama
8 Sendikalı olduğumda kendimi güvende hissedirim.	,819			3,3588
9 Sendikalı olmak mesleki katkı sağlar.	,869			3,5277
10 Sendikalı olmak resmi ilişkilerin kalitesini artırır.	,864			3,6517
11 Sendikalı olmak bana yeni şeyler katabilir.	,858			3,5805
12 Sendikalı olmak haksızlıklarla mücadelede yalnız olmadığımı hissettirir.	,839			3,7916
13 Bir sendikaya üye olmak beni mutlu eder.	,819			3,4011
14 Sendikalar işçi haklarını savunan demokratik örgütlerdir.	,685			3,6359
15 Sendikalar gereksiz örgütlenme biçimleridir.		,744		2,2216
16 Sendikalı olan kişilere karşı tahammülüm yoktur.		,888		1,7810
17 Sendikal faaliyetler beni rahatsız eder.		,873		1,8971
18 Sendikalar ilgimi çekmez.		,516		2,5224
19 Bence sendikal faaliyetler yasaklanmalıdır.		,781		1,7599
20 Sendikalı olmanın bir işe yaradığımı düşünmüyorum.		,554		2,2005
21 Sendikalar gençlerin sorunlarına ilgisizdir.			,880	2,8391
22 Sendikalar sadece üyelerinin çıkarını korur, toplumsal sorunlara ilgisizdir.			,825	2,7124

Açımlayıcı faktör analizi sonucundan “sendikal tutum ölçeği” 3 alt boyuttan oluşmaktadır. İfadelerin dağılımına göre bu boyutlar -literatüre dayanarak – adlandırılmıştır (Uğurlu ve Arslan, 2019). İfadelerin tamamının faktör yükü 0,50’nin üzerinde yer aldığı için herhangi bir ifade ölçekten çıkarılmamıştır. 1.faktör; kişisel-mesleki katkı, 2. faktör; kişisel-mesleki çıkar ve 3. faktör ise sendikal ilgi boyutu olarak adlandırılmaktadır. Faktör analizi sonrasında 3 boyut toplam %69,868’ini açıklamaktadır.

İfadelerden 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 nolu ifadeler 1. boyutu, 15, 16, 17, 18, 19 ve 20 nolu ifadeler 2. boyutu, 21 ve 22 nolu ifadeler ise 3. boyutu oluşturmaktadır.

5. Bulgular

Bu bölümde öğrencilerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bulgular, tablolar aracılığıyla gösterilmiştir.

5.1. Demografik Bulgular

Çalışmaya katılan katılımcı öğrencilerin demografik bilgileri incelendiğinde öğrencilerin yüzde 60,9 kadın, yüzde 39,1 erkektir. Eğitim düzeyi açısından bakıldığında yüzde 57,8 ön lisans düzeyinde, yüzde 42,2’si ise lisans düzeyinde eğitim görmektedir. Katılımcı öğrencilerin yüzde 19,5’inin ailesi köyde, yüzde 33’ünün ailesi ilçe merkezinde, yüzde 19,8’inin ailesi il merkezi ve yüzde 27,7’sinin ailesi ise büyükşehirde yaşamaktadır. Katılımcıların ailelerinde sendika üyesi bir bireyin bulunması ifadesine yüzde 18,2’sinin evet, yüzde 81,8’inin ise hayır cevabı

verildiği görülmektedir. Bu sonuç Türkiye’deki sendikalaşma oranı ile benzeşmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

Cinsiyet	f	%	Ailede Sendika Üyesinin Olması	f	%
Kadın	231	60,9	Evet	69	18,2
Erkek	148	39,1	Hayır	310	81,8
Eğitim Düzeyi	f	%	Aylık Harcama Miktarları	f	%
Önlisans	219	57,8	1000 TL ve altı	105	27,7
Lisans	160	42,2	2000 TL ve altı	147	38,8
İkamet	f	%	3000 TL ve altı	77	20,3
Köy	75	19,5	5000 TL ve altı	44	11,6
İlçe Merkezi	125	33	5000 TL üzeri	6	1,6
İl Merkezi	75	19,8			
Büyükşehir	105	27,7			

f: frekans %: yüzde $n=379$

Katılımcıların aylık harcadıkları ücret (kira, eğitim ve yaşam giderleri) açısından verdikleri cevaba göre %27,7 sinin 1000 TL ve altı, yüzde 38,8’inin ise 1000- 2000 TL arası harcama miktarı olduğu görülmektedir. Toplam katılımcıların %86,8’inin aylık 2000 TL- 3000 TL arasında harcamalarının olduğu görülmektedir. Bu da esas itibarıyla Z kuşağının elde ettikleri gelirin (burs, aile yardımı vb.) çok düşük seyrettiğini göstermektedir.

5.2. Hipotezlerin test edilmesi

H1: Z kuşağı öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre sendikal tutumu farklılaşmaktadır.

Hipotez 1’i test etmek için bağımsız iki örnek T testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeninin (erkek-kadın) 2 boyuttan oluşması nedeniyle parametrik testler arasında yer alan bu test seçilmiştir.

Tablo 3. Bağımsız iki örnek t testi sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	X	S.S.	T	P
Sendikal Tutum	Erkek	148	2,8543	,50434	-1,271	0,205
	Kadın	231	2,9210	,49445		

P değeri 0,05’ten büyük olduğu için hipotez reddedilmiştir. Z kuşağı öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre sendikal tutumu farklılaşmamaktadır. Buna karşı, kadın öğrencilerin ortalamaları erkek öğrencilerden daha yüksektir.

H2: Z kuşağı öğrencilerinin öğrenim gördüğü eğitim derecesine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

Tablo 4. Bağımsız iki örnek t testi sonuçları

Boyut	Eğitim Derecesi	N	X	S.S.	T	P
Sendikal Tutum	Önlisans	219	2,8950	,56115	0,001	0,999
	Lisans	160	2,8949	,39951		

P değeri 0,05’ten büyük olduğu için hipotez reddedilmiştir. Z kuşağı öğrencilerinin öğrenim gördüğü eğitim derecesine göre (lisans ya da önlisans) sendikal tutumları farklılaşmamaktadır.

H3: Z kuşağı öğrencilerinin ailelerinde sendika üyeliği bulunma değişkenine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

Tablo 5. Bağımsız iki örnek t testi sonuçları

Boyut	Sendika Üyeliği	N	X	S.S.	T	P
Sendikal Tutum	Var	69	2,9158	,44735	0,383	0,702
	Yok	310	2,8903	,51003		

P değeri 0,05'ten büyük olduğu için hipotez reddedilmiştir. Bu sonuca göre katılımcı öğrencilerin ailelerinde sendika üyeliği bulunma değişkenine göre sendikal tutum farklılaşmamaktadır. Ancak ortalamalarına bakıldığında sendika üyeliği olanların olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

H4: Z kuşağı öğrencilerinin aylık harcama miktarı değişkenine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

Tablo 6. Tek yönlü ANOVA testi sonuçları

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalamanın Karesi	F	Anlamlılık
Gruplar Arasında	3,593	4	,895	3,715	0,006
Gruplarda	90,432	374	,242		
Toplam	94,025	378			

P değeri 0,05'ten küçük olduğu için hipotez kabul edilmiştir. Buna göre katılımcı öğrencilerin aylık harcama miktarları sendikal tutumlarında farklılaşmaktadır. Yapılan post hoc testi sonuçlarına göre de 2000 TL ve altında aylık harcama miktarı olan öğrenciler daha yüksek harcama miktarı olan öğrencilere göre sendikal tutumlarında farklılık gözlemlenmektedir.

H5: Z kuşağı öğrencilerinin ailelerinin yaşadığı yerleşim yeri değişkenine göre sendikal tutum farklılaşmaktadır.

Tablo 7. Tek yönlü ANOVA testi sonuçları

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalamanın Karesi	F	Anlamlılık
Gruplar Arasında	1,167	3	,389	1,571	0,196
Gruplarda	92,858	375	,248		
Toplam	94,025	378			

Hipotez 5'yi test etmek için tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. P değeri 0,05'ten büyük olduğu için hipotez reddedilmiştir. Ayrıca yapılan post hoc testi ile de her hangi farklılaşmaya rastlanmamıştır. Buna göre katılımcı öğrencilerin ikamet yerlerinin sendikal tutumlarına etkisi bulunmamaktadır.

6. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Anket uygulamasına katılan Z kuşağına mensup üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile sendikal tutumları arasında ilişki bulunup bulunmadığını incelemek üzere parametrik testler uygulanmıştır.

Yapılan bağımsız iki yönlü T testi sonuçlarına göre cinsiyet, eğitim düzeyi ve ailelerinde sendika üyesi bulunma değişkenlerinin öğrencilerin sendikal tutumlarında farklılaşmaya yol açmadığı sonucu ortaya konulmuştur. Buna karşılık, cinsiyet değişkeninin temel olduğu hipotezde kadın öğrencilerin ortalamalarının erkek öğrencilere göre yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu da esasında literatürde yer alan çalışmalarla uyusmaktadır. Seçer (2009) ve Dursun (2014) tarafından yapılan araştırmalarda aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Ailede sendika üyeliğinin bulunması değişkeninin sendikal tutumu farklılaşmadığı sonucu ortaya koyulmuştur. Benzer şekilde Dursun (2014) tarafından yapılan araştırmada da aynı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Ancak, sendika üyeliği olanların

ortalamaları daha yüksektir. Bu sonuç literatürle benzeşmektedir (Barling ve ark., 1991; Oliver, 2016; Tessema ve ark., 2013). Öğrenim derecesine ilişkin olarak sendikal tutumlar farklılaşmamaktadır. Aynı zamanda hem önlisans hem de lisans öğrencilerinin ortalamaları aynıdır. Bu sonuç genel algı olarak özellikle lisans düzeyinde eğitim görenlerin daha bilinçli olabileceğine ilişkin genel kanının dışında yer almaktadır. Yani eğitim derecesinin sendikal tutum ile ilişkisi yoktur. Buna karşı, Kağınçoğlu ve Etçi (2019) yılında yaptıkları araştırmada lise mezunu özel sektör çalışanlarının algısının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Fazla grupların olduğu hipotezlere ilişkin yapılan Tek Yönlü ANOVA testi sonuçlarına bakıldığında Z kuşağına mensup üniversite öğrencilerinin aylık harcama miktarları değişkeninin sendikal tutumda farklılaşmaya yol açtığı görülmektedir. Özellikle, 2000 TL ve altı harcama miktarına sahip öğrencilerin bu ücretlerin üzerinde harcama yapanlara göre sendikal tutumlarının farklılaştığı görülmektedir. Öğrencilerin ailelerinin yerleşim yerleri değişkeninin ise sendikal tutum üzerinde farklılaşmaya yol açmadığı Tek Yönlü ANOVA testi ile bulunmuştur.

Sendikalar, demokratik bir toplumsal yaşam için önemli kurumlardır. Çalışanların başta özlük hakları olmak üzere iş yaşamına ilişkin sorunlarının çözümünde, devlet-işletme-çalışan arasındaki bağın kurulmasında büyük öneme sahiptir. Sendikal bilincin yüksek olduğu ülkelerde bireylerin refah seviyelerinin de yüksek olduğu gözden kaçırılmaması gereken bir bulgudur. Dolayısı ile sendikaların iyi bir yönetim ve örgütlenme ile birlikte üye sayılarının artırılması aynı zamanda gelecekteki muhtemel üyeleri olan gençlerin sendikal tutumlarını da olumlu yönde etkileyecektir.

Neoliberal ve piyasacı eğitim sistemi ile birlikte apolitik bir hale geldiği ifade edilen üniversite öğrencilerinin sendikalara ilişkin bilgi, bakış ve tutumlarının tahmin edilenden daha fazla olduğu görülmektedir. Z kuşağının özellikle sosyal medya başta olmak üzere çeşitli mecralarda hâkim olmaları bu politikleşmeyi beraberinde taşımaktadır. Ancak sendikal mücadeleye niceliksel olarak hâkim olan sarı sendikaların varlığı ve deneyimlerinin üyelerinin lehine olmaması gibi birçok nedenden dolayı sendikal mücadelenin önemi yeteri düzeyde kavranmamaktadır. Buna karşı son dönemlerde gelişen işçi eylemliliklerinin kazanımla sonuçlanması ve ana akım medyanın dışında kalan alternatif medyada görünür olmaları Z kuşağının sendikalara ilişkin algılarında olumlu yönde bir değişiklik oluşturacağı aşikârdır.

ÇSGB'nın Ocak 2022 verilerine göre resmi sendikalaşma oranı çok düşüktür (%14,32). Dünya ve Türkiye'de benzer şekilde üye sayısı giderek azalmakta ve sendikalar "gereksiz" örgütlenme biçimi olarak lanse edilmektedir. Özellikle, gençlerin sendikalara üye olma oranlarında ki azalma çok fazladır (Palaz ve Poyraz, 2019). Elbette ki bu üye kaybının birçok nedeni vardır. Bu çalışmayı da ilgilendiren kısmi gelecekteki muhtemel üyelerin tutumlarının belirlenmesi ve buna ilişkin bir literatür oluşturma çabasıdır. Sendikalara ilişkin tutumlar ülkede yaşanan iktisadi ve sosyal gerilimler, kriz anları, geleceksizleştirme gibi çeşitli dış nedenlerle ilişkilendirilebilir. Bunun dışında ise sendikaların örgüt geliştirme stratejilerine ihtiyaç duyduğu aşikârdır (Kara ve Karavardar, 2020). Bu da sendikalara yönelik olumsuz tutumu ortadan kaldıracak, yeni üyelikler kazanmanın yolunu açacak politikaların uygulanması ile çözüme kavuşturulabilir.

Araştırmacılar Öneriler. Sendikacılığı konu edinen ön lisans ve lisans programlarında eğitim gören öğrencilerin sendikal tutumlarının daha yüksek olduğu öngörülebilir. Özellikle; Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinde sendikal algı ve tutumun yüksek olabileceği karşılaştırılabilir olarak araştırılabilir. Sendikal tutum farklı değişkenler ile birlikte değerlendirilerek ilişkiselliği ve etkinin boyutu test edilebilir.

Sendikal tutumu etkilemesi muhtemel değişkenlerin belirlenerek aralarında ilişki ortaya konulabilir.

Sendikalara Öneriler. Sendikaların özellikle muhtemel üyeleri olarak görmesi gereken gençlere yönelik politikalar geliştirmelidir. Üniversitelerdeki çeşitli bölümler ile ilişkiler geliştirilmelidir. Öğretim Fakültesi öğrencileri eğitim alanında faaliyet yürüten sendikaların ya da ara meslek elemanı yetiştirmek için kurulan MYO'lar ile ilgili sendikaların ortak/etkileşimli faaliyetler geliştirmesi bu bölümlerde okuyan öğrencilerin sendikalara ilişkin tutum ve algılarını farklılaştırabilir. Ayrıca, sendikacılığı konu edinen ön lisans ve lisans programları ile ortak bilimsel faaliyet, tanıtım faaliyeti vs. yapılması sendikal tutumu olumlu yönde artıracaktır.

Etik Kurul Beyanı

Çalışma, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Fen ve Matematik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve 1 Haziran 2022 tarihinde E-50288587-050.01.04-93334 sayılı karar ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Ayrıca ilgili belge, sorumlu yazar tarafından DergiPark sistemine yüklenmiştir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Tüm süreç, sorumlu yazar Mehmet Akif Kara tarafından yürütülmüştür.

Çatışma Beyanı

Çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Destek Beyanı

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır.

Kaynaklar

- Aydın, G. Ç., & Başol, O. (2014). X ve Y Kuşağı Çalışmanın Anlamında Bir Aydın, G. Ç., ve Başol, O. (2014). X ve Y kuşağı çalışmanın anlamında bir değişme var mı? *Ejovoc-Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 1-15.
- Aydoğan, A., & Öztürk, M. (2019). Y kuşağının sendikalar hakkındaki tutumları: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *İş ve Hayat*, 5(9), 195-230.
- Barling, J. E., Kelloway, K., & Bremmann, E. H. (1991). Preemployment predictors of union attitudes: the role of family socialization and work beliefs, *Journal of Applied Psychology*, 76(5), 725-731.
- Bayar, L. S. (2016). Demografik faktörlerin sendikal bağlılık düzeyi üzerine etkisi: işçi sendikaları üzerine bir araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(4), 189-209.
- Dubofsky, M., & McCartin, J. A. (2017). *Labor in America: A history*, Wiley-Blackwell.
- Dursun, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin sendikalara ilişkin tutumları. *Sosyoloji Konferansları*, 49, 33-46.

- Engels, F. (2013). *İngiltere'de emekçi sınıfların durumu* (Çev. O. Emre), Ayrıntı Yayınları.
- Gökçe, A. (2019). Geleceğin yönetici adaylarının sendikalara yönelik tutumlarına ilişkin bir araştırma, *Emek Araştırmaları Dergisi*, 10(16), 141-156.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz*. Seçkin Yayıncılık.
- İşıklı, A. (2005). *Sendikacılık ve siyaset*. İmge Yayınları.
- Joshi, A., Dencker, J. C., & Franz, G. (2011). Generations in organizations. *Research in Organizational Behavior*, 31, 177-205.
- Kara, M. A., & Karavardar, G. (2020). Sendikalarda örgüt geliştirme stratejilerinin uygulanmasına dair kuramsal bir araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(36), 517-541.
- Kavalcı, K., & Ünal, S. (2016). Y ve Z kuşaklarının öğrenme stilleri ve tüketici karar verme tarzları açısından karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 1033-1050.
- Keser, A. (2016). *Sendikal bağlılık*. Sendikacılık Akademisi Ders Notları (Ed. Y. Alper), 321-329.
- Kılıç, S. (2016). Cronbachs alpha reliability coefficient. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.
- Mahiroğulları, A. (2017). *Türk sendikacılık tarihi*, Özlem Kitabevi.
- Mcshane, Steven L. (1986). General Union Attitude: A Construct Validation, *Journal of Labor Research*, 3(4), 403-417.
- Oliver, D. (2006). Undergraduate student employment and its effect on graduates' attitudes toward work, employment and trade unions (Phd of Thesis). University of Griffith.
- Özdemir Yücesan, G. (2010). Türkiye'de sendikal hareketin teknoloji ile imtihanı: üç farklı sendikacılık, http://www.sendika.org/Yazi.Php?Yazi_No=29936 (Erişim tarihi: 20/06/2022).
- Quataert, D., & Zürcher, E. J. (1998). *Osmanlı'dan cumhuriyet Türkiye'sine işçiler 1839-1950* (Çev. C. Ekiz), İletişim Yayınları.
- Palaz, S., & Poyraz, O. (2019). Gençlerin sendikal algı ve tutumları üzerine bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(2), 59-73.
- Seçer, B. (2009). Kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisi. *Çalışma ve Toplum*, 4, 27-60.
- Taş, H. Y., & Kaçar, S. (2019). X, Y ve Z kuşağı çalışanlarının yönetim tarzları ve bir işletme örneği, *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 643-675.
- Taşlıbeyaz, E. (2019). Z kuşağı ile ilgili araştırma eğilimlerinin analizi ve eğitime yönelik katkılar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 715-729.
- Tessemma, Mussie T., Sauers, Daniel, Bjorke, Joell, & Ready, Kathryn J. (2013). College students' attitudes toward labor unions: implications for employers, *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 13(1), 112-128.
- Thompson, E. P. (2004). *İngiliz işçi sınıfının oluşumu* (Çev. U. Kocabaşoğlu), İletişim Yayınları.
- Thompson, P. (2013). The digital natives as learners: technology use patterns and approaches to learning. *Computers & Education*, 65, 12-33.
- Uğurlu, C. T., & Arslan, C. (2019). Sendikal tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 78-90.
- Urhan, B., & Selamoğlu, A. (2008). İşçilerin sendikalara yönelik tutum ve davranışları: Kocaeli örneği. *Çalışma ve Toplum*, (3), 171-197.
- Zemke, R., Raines, C., & Filipczak, B. (2013). *Generations at work: managing the clash of boomers, gen xers, and gen yers in the workplace*, Amacom.